॥ द्रोण उवाच ॥ त्वमन्नं प्राणिभिर्भुक्तमन्तर्भूतो जगत्पते । नित्यं प्रवृद्धः पचसि त्वयि सर्व्वं प्रतिष्ठितं ।
सूर्य्यो भूत्वा रश्मिभिर्जातवेदो भूमेरम्भो भूमिजातान् रसांश्च । विश्वानादाय पुनरुत्सृज्य काले वृष्ट्या वृष्ट्या भावयसीह शुक्र ।
त्वत्त एताः पुनः शुक्र वीरुधो हरितच्छदाः । जायन्ते पुष्करिण्यश्च सुभद्रश्च महोदधिः । ८४२०
इदं वै सद्म तिग्मांशो वरुणस्य परायणं । शिवस्त्राता भवास्माकं माऽस्मानद्य विनाशय ।
पिङ्गाक्ष लोहितग्रीव कृष्णवर्त्मन् हुताशन । परेण प्रैहि मुञ्चास्मान् सागरस्य गृहानिव ।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ एवमुक्तो जातवेदा द्रोणेन ब्रह्मवादिना । द्रोणमाह प्रतीतात्मा मन्दपालप्रतिज्ञया ।
॥ अग्निरुवाच ॥ ऋषिर्द्रोणस्त्वमसि वै ब्रह्मैतद्ब्राह्मणं त्वया । ईप्सितं ते करिष्यामि न च ते विद्यते भयं ।
मन्दपालेन वै यूयं मम पूर्व्वं निवेदिताः । वर्जयेः पुत्रकान्मह्यं दहन् दावमिति स्म ह । ८४२५
तस्य तद्वचनं द्रोण त्वया यच्चेह भाषितं । उभयं मे गरीयस्तु ब्रूहि किं करवाणि ते । भृशं प्रीतोऽस्मि भद्रं ते ब्रह्मंस्तो
त्रेण सत्तम ।
॥ द्रोण उवाच ॥ इमे मार्जारकाः शुक्र नित्यमुद्वेजयन्ति नः । एतान् कुरुष्व दग्धांस्त्वं हुताशन सबान्धवान् ।
तथा तत्कृतवानग्निरभ्यनुज्ञाय शार्ङ्गकान् । ददाह खाण्डवं दावं समिद्धो जनमेजय ।
इत्यादिपर्व्वणि खाण्डवदहनपर्व्वणि शार्ङ्गोपाख्याने द्वात्रिंशदधिकद्विशततोऽध्यायः ॥ २३२ ॥
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ मन्दपालोऽपि कौरव्य चिन्तयामास पुत्रकान् । उक्ताऽपि च स तिग्मांशुं नैव शर्म्माधिगच्छति ।
स तप्यमानः पुत्रार्थे लपितामिदमब्रवीत् । कथं त्वशक्ताः शरणे लपिते मम पुत्रकाः । ८४३०
वर्द्धमाने हुतवहे वाते चाशु प्रवायति । असमर्था विमोक्षाय भविष्यन्ति ममात्मजाः ।
कथन्त्वशक्ता त्राणाय माता तेषां तपस्विनी । भविष्यति हि शोकार्ता पुत्रत्राणमपश्यती ।
कथमुड्डीयने ऽशक्तान्पतने च ममात्मजान् । सन्तप्यमाना बहुधा वाशमाना प्रधावति ।
जरितारिः कथं पुत्रः सारिसृक्कः कथञ्च मे । स्तम्बमित्रः कथं द्रोणः कथं सा च तपस्विनी ।
लालप्यमानं तमृषिं मन्दपालं तथा वने । लपिता प्रत्युवाचेदं सान्त्वयमिव भारत । ८४३५
न ते पुत्रेष्ववेक्षाऽस्ति यानृषीनुक्तवानसि । तेजस्विनो वीर्य्यवन्तो न तेषां ज्वलनाद्भयं ।
त्वयाऽग्नौ ते परीतास्त्र स्वयं हि मम सन्निधौ । प्रतिश्रुतं तथाचेति ज्वलनेन महात्मना ।
लोकपालो न तां वाचमुक्त्वा मिथ्या करिष्यति । समक्षं बन्धुकृत्येन तेन ते स्वस्थमानसं ।
तामेव तु ममामित्रां चिन्तयन्परितप्यसे । ध्रुवं मयि न ते स्नेहो यथा तस्यां पुराऽभवत् ।
नहि पक्षवता न्याय्यं निःस्नेहेन सुहृज्जने । पीड्यमान उपद्रष्टुं शक्तेनात्मा कथञ्चन । ८४४०
गच्छ त्वं जरितामेव यदर्थं परितप्यसे । चरिष्याम्यहमप्येका यथा कुपुरुषाश्रिता ।
॥ मन्दपाल उवाच ॥ नाहमेवं चरे लोके यथात्वमभिमन्यसे । अपत्यहेतोर्व्विचरे तच्च कृच्छ्रगतं मम ।
भूतं हित्वा च भार्य्यार्थे योऽवलम्बेत मन्दधीः । अवमन्येत तं लोको यथेच्छसि तथाकुरु ।
एष हि प्रज्वलन्नग्निर्लेलिहानो महीरुहान् । आविशे हृदि सन्तापं जनयत्यशिवं तथा ।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तस्माद्देशादतिक्रान्ते ज्वलने जरिता पुनः । जगाम पुत्रकानेव जरिता पुत्रगृद्धिनी । ८४४५